

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КЕРУВАННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СТАНІ АЛКОГОЛЬНОГО, НАРКОТИЧНОГО ЧИ ІНШОГО СП'ЯНІННЯ

БУГРІМ Олександр Володимирович - викладач кафедри організації служби та дізнання в підрозділах ДАІ факультету ПФП ДАІ ДЮІ МВС України

В статті досліджуються існуючі проблеми аварійності по вині водителів, котрі перебувають в стані алкогольного, наркотичного або іншого опьянення і можливі шляхи їх розв'язання.

Ключові слова: *проблема, аварійність, водій, стан сп'яніння, адміністративна відповідальність, шляхи розв'язання проблеми.*

Конституція України визначає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищими соціальними цінностями[1]. Тому одним із найважливіших аспектів існування України, як демократичної держави, є дотримання основоположних пріоритетів розвитку щодо забезпечення високого рівня безпеки дорожнього руху. За статистикою ООН щороку понад 1 млн. людей гине на дорогах, а близько 50 млн. зазнають тяжких ушкоджень[7].

Невтішні результати і щодо України, яка за рівнем аварійності, кількості ДТП та їх тяжкості посідає одне з перших місць в Європі[7]. І однією з причин ДТП є керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння. Кодекс України про адміністративні правопорушення визначає в статті 130 відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння. Враховуючи те, що керування транспортним засобом потребує великої кількості знань і навичок у його керуванні, можна сказати, що сам по собі транспортний засіб є небезпечний, якщо за кермом перебуває водій у стані сп'яніння. А

законодавець повинен працювати над тим, щоб таких правопорушників було якнайменше.

Сутність адміністративної відповідальності у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху полягає у застосуванні суддями та посадовими особами ОВС до водіїв транспортних засобів, інших учасників дорожнього руху, а також до посадових осіб, що забезпечують безпечну експлуатацію транспорту, доріг, споруд, адміністративних стягнень за порушення правил дорожнього руху на підставах і в порядку, передбачених нормами адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, положень нормативно правових актів, поглядів науковців, статистичних даних та досвіду зарубіжних країн дає змогу стверджувати про наявність недоліків у системі адміністративно-правового регулювання безпеки дорожнього руху в Україні. Наукові дослідження цьому питанню присвятили багато видатних вчених адміністративістів: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, С.В. Ківалов, Л.В. Коваль, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаків, А.Т. Комзюк, М.М. Тищенко, С.В. Петков, В.В. Цветков, Н.В. Хорошак, В.К. Шкарупа, М.К. Якимчук, О.М. Якуба та багато інших[8].

Проаналізувавши положення нормативно-правових актів у сфері адміністративно-правового регулювання безпеки дорожнього руху, можна побачити велику кількість змін, що свідчить про намагання законодавця

вдосконалити цю систему. Виходячи з цього вважаємо, що удосконалення адміністративно – правового регулювання стане тим чинником, що дозволить значно підвищити безпеку дорожнього руху в Україні.

Як було згадано вище, статистичні дані минулих років і на теперішній час свідчать про те, що проблема адміністративно-правового регулювання у сфері безпеки дорожнього руху, а саме зниження показників аварійності з вини водіїв, що керують транспортними засобами у стані сп'яніння, залишається невирішеною. Деякі зниження показників видимі, але все ж таки проблема існує і потребує вирішення.

Метою даної наукової статті є необхідність дослідити та проаналізувати сучасний стан та перспективи удосконалення законодавства щодо адміністративної відповідальності за керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, та зробити висновки і пропозиції щодо вдосконалення цього законодавства.

Такий вид правопорушення є одним з тих багатьох, що поєднує в собі Кодекс України про адміністративні правопорушення, а саме стаття 130, яка в період з 29.05.1985 року по 24.09.2008 рік зазнала велику кількість змін [2].

Статистичні дані Департаменту ДАІ МВС України свідчать про стан справ у цій сфері. Загальна кількість ДТП за 2000 рік – 33339, з них загинуло 5185 осіб і травмовано було 36636 особи. З загальних показників кількості ДТП з вини водіїв – 23439, що складає – 73,3% від загальної кількості ДТП. І кількість ДТП з вини водіїв, які перебувають у стані алкогольного чи іншого сп'яніння складають за той ж рік – 1639, це – 6,99% від кількості ДТП, які було скоєно тільки з вини водіїв [6].

І Кодекс України про адміністративні правопорушення станом на 2000 рік, а саме стаття 130 «Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані сп'яніння», на той час мала санкцію, яка в десять разів менша ніж на сьогоднішній день, а саме вона виглядала так: «Керування транспортними засобами особами у стані сп'яніння, передача керування тран-

спортним засобом особі, яка перебуває у стані сп'яніння, а так само ухилення осіб, які керують транспортними засобами, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан сп'яніння, – тягнуть за собою накладення штрафу на водіїв від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування всіма видами транспортних засобів на строк від одного до двох років, і на інших осіб – накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень: керування транспортними засобами в стані сп'яніння, ухилення осіб, які керують транспортними засобами, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан сп'яніння, – тягне за собою на водіїв від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням транспортного засобу чи без такого або позбавлення права керування всіма видами транспортних засобів на строк від двох до трьох років з оплатним вилученням транспортного засобу чи без такого і на інших осіб – накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням транспортного засобу чи без такого»[3].

Аналізуючи статистичні дані Департаменту ДАІ МВС України, але вже за 2009 рік після останніх змін в законодавстві у сфері безпеки дорожнього руху, а саме у статті 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення бачимо іншу картину. Загальна кількість ДТП за 2009 рік – 37049, у них загинуло – 5348 особи і травмовано було – 45675 особи. Загальна кількість ДТП з вини водіїв – 29657, що складає – 80,04% від загальної кількості ДТП. А кількість ДТП з вини водіїв, які перебувають у стані алкогольного чи іншого сп'яніння складають за той же рік – 1770, це – 5,96% від кількості ДТП, які було скоєно тільки з вини водіїв [6].

Тобто із статистичних даних ДТП, до і після низки суттєвих змін у законодавстві, бачимо наступну картину. Порівняно з 2000 роком, у якому сталося 1639 ДТП з вини водіїв, які перебували у стані алкогольного чи

іншого сп'яніння у 2009 році ця цифра скла-ла 1770, це на 131 ДТП більше ніж у 2000 році. І Кодекс України про адміністративні правопорушення станом на 2013 рік, а саме стаття 130 зі змінами внесеними 24.09.2008 року, має тепер такий вигляд: «Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції».

Керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває у стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а так само відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, – тягнуть за собою накладення штрафу на водіїв від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від одного до двох років, або громадські роботи на строк від сорока до п'ятдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від семи до десяти діб і на інших осіб – накладення штрафу від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до п'ятдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від семи до десяти діб.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, - тягне за собою на водіїв позбавлення права керування транспортними засобами на строк від двох до трьох років з оплатним вилученням транспортного засобу чи без такого або громадські роботи на строк від п'ятдесяти до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб і на інших осіб – оплатне вилучення транспортного засобу чи без такого або громадські роботи на

строк від п'ятдесяти до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яка двічі протягом року піддавалась адміністративному стягненню за керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, за відмову від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, – тягнуть за собою на водіїв позбавлення права керування транспортними засобами на строк до десяти років з оплатним вилученням транспортного засобу і на інших осіб – оплатне вилучення транспортного засобу.

Вживання водієм транспортного засобу після дорожньо-транспортної пригоди за його участю алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був зупинений на вимогу працівника міліції, до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду, – тягне за собою на водіїв позбавлення права керування транспортними засобами на строк від двох до трьох років або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб[2].

Треба констатувати, що на теперішній час редакція статті 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення містить найсуворіші санкції за ці правопорушення та найширший перелік складів об'єктивної сторони зазначених правопорушень.

Крім цього, можемо зробити аналіз аварійності на території України за 2006 – 2013 роки на підставі статистичних даних Департаменту ДАІ МВС України (дивись таблицю 1)[9].

Таблиця 1
Аналіз аварійності на території України за 2006 – 2013 роки.

	ДТП з постраждалими.																							
	Усього ДТП					Усього					Загинуло					Травмовано								
	М.р.	П.р.	%	М.р.	П.р.	%	М.р.	П.р.	%	М.р.	П.р.	%	М.р.	П.р.	%	М.р.	П.р.	%						
9 міс. 2013	Загалом	141269	138125	-2,2	22028	21724	-1,4	3695	3227	-12,7	27345	27147	-0,7	н/с		1563	1461	-6,5	206	196	-4,9	2126	1976	-7,1
	Загалом	186225	196399	+5,5	31281	30660	-2	4908	5094	+3,8	38178	37503	-1,8	2012		6305	6961	+10,4	263	268	+1,9	2674	2879	+7,7
2011	Загалом	204242	186225	-8,8	31914	31281	-2	4875	4908	+0,7	38975	38178	-2	2010		4545	4545	+38,7	159	263	+65,4	1781	2674	+50,1
	Загалом	229885	204242	-11,2	37049	31914	-13,9	5348	4875	-8,8	45675	38975	-14,7	2009		7783	5153	-33,8	470	431	-8,3	3509	3177	-9,5
2008	Загалом	278837	312751	+12,2	63554	51279	-19,3	9574	7718	-19,5	78528	63254	-19,4	2008		9788	7083	-27,6	641	385	-39,9	5889	3600	-38,9
	Загалом	196376	278837	+42	49491	63554	+26,3	7592	9574	+25,1	60018	78528	+28,8	2007		6019	9788	+62,6	304	640	+110,5	3323	5890	+77,2
2006	Загалом	-	95640	-	46485	49491	+6,50	7229	7592	+5	55599	60018	+7,20	2006		-	-	-	268	300	+11,90	2790	3209	+15
	Загалом	-	5922	-	2051	2341	+14,1	268	300	+11,90	2790	3209	+15											

Примітка:

Загалом – загальна кількість ДТП за період (рік, 9 місяців) на території України;
н/с – ДТП скоєні з вини нетверезих водіїв автотранспорту.

Статистичні дані, які наведені в даній таблиці, дають змогу прослідкувати, як зміни в законодавстві, стосовно забезпечення безпеки дорожнього руху, вплинули на стан аварійності на території нашої держави.

Ми бачимо, що з 2006 року до 2008 року аварійність з вини нетверезих водіїв мала тенденцію до зростання (відсоток зростання кількості ДТП виділено «+»).

А з 2008 року, після останніх змін у статті 130 КУпАП і до 2010 року, тобто упродовж трьох років, аварійність з вини цих учасників дорожнього руху почала зменшуватися (відсоток зменшення кількості ДТП виділено «-»).

А з 2011 року, на жаль, ця тенденція змінилася не в кращу сторону. Ми бачимо зростання аварійності з вини нетверезих водіїв, що свідчить про необхідність вирішення цієї проблеми комплексно, а не тільки за допомогою удосконалення законодавства в цій сфері.

Ми проаналізували лише відрізок часу в 13 років. З одного боку це дуже великий відрізок часу, але ми можемо проаналізувати ситуацію ще глибше. Візьмемо для прикладу нормативно-правовий акт, який приймався одним із перших у цій сфері, а саме «Указ Президиума Верховного Совета РСФСР от 19 июня 1968 года Об усилении административной ответственности за нарушения правил движения по улицам городов, населенных пунктах и дорогам и правил пользования транспортными средствами». Пункт перший цього указу виглядає так: «Установить, что водители транспортных средств – автотранспорта, городского электротранспорта, тракторов или иных самоходных машин за управление ими в состоянии опьянения лишаются права на управление транспортными средствами на срок до одного года».

При повторном, в течение трех лет по истечении срока лишения права на управление транспортными средствами, случае управления ими в состоянии опьянения водители лишаются права на управление транспортными средствами на срок до трех лет»[5].

Так як це один із перших нормативно-правових актів, які приймалися у сфері безпеки дорожнього руху, ми бачимо, що відповідальність за керування транспортним засобом у стані сп'яніння є у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом на строк до одного року по першій частині цієї статті.

Пізніше, у 1983 році, був прийнятий Президією Верховної Ради СРСР Указ від 15 березня 1983 року «Об административной ответственности за нарушения правил дорожного движения», і пункт 5 цього указу виглядає вже так: «За управление транспортными средствами в состоянии опьянения, за передачу управления транспортным средством лицу, находящемуся в состоянии опьянения, за уклонение от прохождения в соответствии с установленным порядком освидетельствования на состояние опьянения водители транспортных средств подвергаются штрафу в размере двухсот рублей или лишения права управления всеми видами транспортных средств на срок от одного года до трех лет»[4].

Тут ми бачимо, що санкція статті має вже два види покарання, у вигляді штрафу, який складає двісті рублів, та все теж позбавлення права керування, але вже на строк від одного до трьох років одразу ж по першій частині цього пункту. А також розширена диспозиція статті в частині передачі керування транспортним засобом особі, яка знаходиться у стані сп'яніння та ухилення від проходження встановленого порядку огляду на стан сп'яніння.

Завершальним документом, який діє на теперішній час, є Кодекс України про адміністративні правопорушення, а саме стаття 130 з останніми змінами від 24.09.2008 року, стан цієї статті ми аналізували вище[2].

Проаналізувавши все вищевикладене, можна зробити наступний висновок. З кожним роком законодавець намагається поліпшити ситуацію, яка склалася у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Адже саме таке тяжке правопорушення, як керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння тягнуть за собою дуже

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються існуючі проблеми аварійності з вини водіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та можливі шляхи їх вирішення.

SUMMARY

The article investigates, the nowadays problem of the accidents on the roads because of the drivers' fault, that are in a bad alcoholic or drug conditions and possible ways of solving this problem.

трагічні наслідки. Зміна санкції у статті 130 на більш сувору і додання уточнень є одним із кроків до безпечного дорожнього руху. Таким чином, заходи адміністративної відповідальності, тобто адміністративні стягнення, посідають одне з важливих місць серед різноманітних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки дорожнього руху. На наш погляд, законодавець іде правильним шляхом, коли приймає заходи для встановлення більш жорсткої відповідальності у цій сфері правопорушень. Пропонуємо йому і надалі діяти таким чином задля безпеки дорожнього руху.

Адміністративне законодавство з кожними змінами встановлює вичерпну систему адміністративних стягнень, при цьому за порушення правил дорожнього руху сьогодні застосовується більшість з них ті, які раніше не застосовувалися за певні правопорушення. Це – попередження, штраф, оплатне вилучення транспортного засобу, конфіскація предмета (спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв), позбавлення права керування транспортом, громадські роботи, адміністративний арешт.

Отже, чинне законодавство передбачає можливість призначення порушникам правил дорожнього руху різних видів адміністративних стягнень, але головна мета їх застосування незмінна – зменшення кількості загиблих і травмованих у дорожньо-транспортних пригодах та збереження суспільно корисного, повноцінного людського життя.

Подальші кроки для вирішення існуючої проблеми ми пропонуємо такі:

1. Санкції за порушення ПДР, а саме керування транспортним засобом у стані сп'яніння, ні в якому разі не змінювати з

метою послабити відповідальність за скоєне правопорушення;

2. Працювати над удосконаленням механізму забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (у тому числі за керування транспортним засобом у стані сп'яніння).

3. Проведення активної профілактичної роботи з метою недопущення фактів керування транспортних засобів водіями у стані сп'яніння.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 року.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення станом на 2013 рік.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення станом на 2000 рік.

4. Указ ПВС ССРСР от 15 марта 1983 года «Об административной ответственности за нарушения правил дорожного движения».

5. Указ ПВС РСФСР от 19 июня 1968 года «Об усилении административной ответственности за нарушения правил движения по лицам городов, населенных пунктах и дорогам и правил пользования транспортными средствами».

6. http://www.netrega.org/forum/index.php?f=5&t=22&rb_v=viewtopic.

7. <http://www.demoscopie.ru/weekly/2011/0485/biblio01.php>.

8. Безпека дорожнього руху в Україні: Навч. посіб. Б40 / В.П. Петков, С.А. Комісаров, С.В. Петков Є.Ю. Соболев, Р.І. Михайлов, І.В. Новосардова, Н.І. Дідик; за заг. ред. д-ра юрид. наук. проф., Засл. юриста України В.П. Петкова.-К.: КНТ, 2012.-488 с.

9. <http://www.sai.gov.ua/ua/people/5.htm>.